

לעילוי נשמת
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

בס"ד

תשרי התשפ"ו
מפטיר **שובה ישראל** (הושע יד)

פרשת וילך – שבת שובה

עלון חידושי תורה ופרפראות על **פרשת השבוע** בענייניא דיומא ממפרשי ומדרישי חז"ל

בפרשת וילך 30 פסוקים = **יהודה, לוי**

פרשת וילך היא הפרשה הקצרה ביותר בכל התורה.

יש בה שתי מצוות עשה - להקהיל כל ישראל בחג הסוכות. לכתוב כל אחד ספר תורה לעצמו. (ספר החינוך)

עשרת ימי תשובה

כתב הרמב"ם - אף על פי שהתשובה והצדקה יפה לעולם. בעשרה הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנגאמר (ישעיה נה) 'דרשו ה' בהפצא'. במה דברים אמורים בנתיב צבור כל זמן שעושים תשובה וצווקין בלב שלם הם נענין שנגאמר (דברים ז) 'פה א-להינו בכל קראנו אלי'. (הל' תשובה ב ו)

בעשרת ימי תשובה. ה'רא את דבר השם לבו יחיל בקרבן בדעתו שקל מעשיו בספר נכתבו. ובעת ההיא האלקים יביא במשפט את כל מעשהו על כל נעלם אם טוב ואם רע. פי האדם נדון בראש השנה ויגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים. ובעת אשר ידע פי יביאו את דינו לפני מלך בשר ודם הלא יתקד חרדה גדולה וישית עצות בנפשו ובכל דרכי חריצות יחיש מפלט לו. (שערי תשובה ב יד)

והתבאר בתורה כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת, ויחדש בקרבם רוח טהרה להשיג מעלת אהבתו. (שם א א)

כתב הכף החיים - נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ומעשים טובים ולעסוק במצוות מר"ה ועד יוה"כ יותר מכל השנה. (שו"ע או"ח תרב ד)

שלושה דברים מבטלין את הגזירה קשה ואילו הן: תפילה וצדקה ותשובה. ושלושתן בפסוק אחד (ד"ה ב ז יד): **ויפגעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו - זו תפילה, ויבקשו פני - זו צדקה, כמה דאת אמר (תהלים יז ט): אני בצדק אחזה פני, וישבו מדרכיהם הרעים - זו תשובה.** (ירושלמי תענית ב א)

דרשו י-הנה בהמצאו קראהו בהיותו קרוב. יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו (ישעיהו נ"ה, ו-ז) ידוע כי התשובה היא מכלל שבעה דברים שנבראו קודם שנברא העולם. ואלו הן תורה תשובה גן עדן גיהנם כסא הכבוד בית המקדש שמו של משיח. כי מחסדי הש"י על נבראו שברא התשובה קודם שברא את העולם לפי שגלוי וידוע היה לפניו שעתיד אדם לחטוא ולפיתך הקדים לו רפואה למכה, כי ז' דברים אלו נקשרים זה בזה קשר אחד וכל אחד מחייב לחבירו. וצריך אתה לדעת כי ענין התשובה הוא שיתחייב אדם שיתבונן בשפלותו ובפחיתות עצמו כי הוא עפר ואפר שחייו רמה ותולעה במותו, כי בזה תתקן לו יותר פעולת התשובה ויעשה תשובה שלימה ככוונה רצויה וזכה, וכן מצינו באיוב שהיה מהביל ומפחית האדם בעיקר תולדת. ודרשו רז"ל (ר"ה י"ח) **דרשו י-הנה בהמצאו** אלו עשרה ימים שבין ר"ה ויוה"כ כלומר שהקב"ה נמצא ליחיד בימים אלו יותר משאר ימים. **יעזב רשע דרכו** הוא הכופר בהקב"ה כענין שכתוב (תהלים י"ד) **רשע פגבה אפו** וגו' ויאמר הכתוב כי אפילו מי שכופר בעיקר וחושב שאין א-להים ישוב מדרך הרע והקב"ה ירחמנו ויסלח לו. ומפני שהאדם חוטא במחשבה ובמעשה אמר **דרבו דרכו ואמר מחשבתיו**. וכן שאמר **ואל א-להינו** כי אין צריך לומר במדת רחמים כמו שאמר וישוב אל ה' כי אפ"ל במדת הדין ירבה לסלוח וזהו **ואל א-להינו** כי ירבה לסלוח. ומה אמרו במדרש (הושע י"ד) **שובה ישראל עד י-הנה** עד שהוא עומד במידת רחמים ואם לאו **א-להיך עד דלא יתעביד** סניגוריא קטיגוריא. (כד הקמח - תשובה)

כתוב בספרים, שיש הפרש בין עשרת ימי תשובה לשאר הימים לענין תשובה ותפילה, כהפרש האור מן החושך, ויפה שעה בתשובה ומעשים טובים בימים האלה, מימים שלמים בשאר הימים, אשר על כן ראוי לחוש על כל רגע של ימים אלו שלא לאבדו. ומי שתורתו אמנותו, בימים האלה יניח עסק פלפולו ויהיה רק עסוק בקריאת ספרי מוסר ובדרכי התשובה, ולשפוך שיחה, לדרוש סליחה ולהקדים תפילה על כל צרה שלא תבוא. אשרי מי שיוכל להתבודד לחשב עם קונוהו, **בד קדש ילבש**. ולפחות בימים אלו יקים להקריב שני תמידין כהלכתם, **שויתי י-הנה לנגדי תמיד** (תהלים טז ח) **ונשאתי נגדי תמיד** (שם נא ה). ואם ימצא חבר טוב, **מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד** (שם קל א), **טובים השנים מן האחד** (קהלת ז ט). **אז נדברו יראי י-הנה** (מלאכי ג טז) איזוהי דרך ישרה, ואיש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק. (פלא יועץ - תשובה)

בחדש תשרי יתאמץ בתפילתו מפני דהתפילה במידה שביעית שהיא ואמת, ובתשרי נענה אפילו יחיד, וזהו (תהלים קמה יח) קרוב י-הנה לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת, וכן קרוב אמה י-הנה (שם קט קנא) **כל מצותיך אמונה** (שם קט פו). והיינו נמי **ענני באמת ישעך** (שם סט יד). (חומת אנך ק"ט ה). ולפי זה מה נעים טעם הרמב"ם דבחר הקדוש ברוך הוא לדון בתשרי שיש בו שבע מצוות, שופר, כפור, סוכה, ארבעה מינים שבלולב, דהם שבע ולכך נקרא שביעי, (ענין שלוחן גבוה סימן תקפ"ח). ולפי האמור אתי שפיר דבא בכון לקבל תפילתו ברצון בזכות שבע בזמן הראוי לו שב"ח ב"ן בחר"י. כל המכוין בעת התחלת אדון עולם בזה כידוע שתפילתו נשמעת ואין שטן ומקטרג בו ואויביו נופלים תחתיו, ויש אומרים אף יצר הרע משלים איתו, **אדון עולם** גימטריא אין סוף, אדון עולם אשר ראשי תיבות גימטריא ע"ב וסופי תיבות מר"ן, ונרמזים בו ארבע עולמות אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, אשר מלך אותיות **מיכאל**, הוא מוליך כל התפילות ומקריב קרבנות לה' יתברך ועל ידי זה מוחל עונות, (ש"ל"ה), ועל כל פנים אם לא יכול לכוין כל פעם יזהר לכוין בראש השנה וביום הכיפורים, וביותר יזהר השליח ציבור בזה. (מועד לכל חי סימן יג בשם ספר הזכירה)

שאלה

ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הפהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית י-הנה ואל כל זקני ישראל. (לא ט) לכאורה היה לו למסור את התורה ללוויים ולא לכהנים דכתיב (במדבר ז ט) **ולבני קהת לא נתן פי עבדת הקדש עליהם בכפתן ישאו**. תפקיד הלוויים לשאת את ארון ברית ה' ולא הכהנים.

תשובה

תיכף אחר פטירתו של משה רבינו נשאוהו הכהנים כשעברו ישראל את הירדן, כדאיתא (סוטה לג:) **תנא, רבי יוסי אומר: בשלשה מקומות נשאו פהנים את הארון: כשעברו את הירדן, וכשהסיבו את יריחו, וכשהחזירוהו למקומו**. א"נ משום שהכהנים מתקנין המשאות לבני לוי כמו שמפורש במדבר (ד ה) **והורדו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדת**. לפיכך קרי להו לכהנים נושאי ארון ברית י-הנה. (החזקוני, בכור שור)

שאלה

ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את י-הנה א-להיהם. (לא יג) שנינו בפרקי אבות (ג ז) **אם אין חכמה אין יראאה, אם אין יראאה אין חכמה**. וקשה אם אכן היראה תלויה בחכמה, והחכמה אף היא תלויה ביראה, איזו מהן בכל זאת קודמת לחברתה?

תשובה

כל דבר הנעשה בעולם יש לו מטרה ותכלית, ועל פיה מתוכנן ונעשה הדבר מראשיתו ועד סופו. הוי אומר המטרה היא זו שמכוונת מה לעשות בכדי להגיע אל התכלית. מעתה, כיון שהיראה היא התכלית והמטרה, לכן היא זו שעלתה תחילה במחשבה, וזה שאמרו 'אם אין יראאה אין חכמה'. אך בשלב המעשה - החכמה היא שבאה תחילה, מאחר שהיא שמביאה לקיום ומימוש התכלית. על כך נאמר 'אם אין חכמה אין יראאה'. (פניני הגר"א)

שאלה

ניאמר י-הנה אל משה הן קרבו ימיה למות קרא את יהושע והתנצבו באהל מועד ואצונו. (לא יד) מה הטעם שאמר לו בלשון הן. ולכאורה היא מיותרת. הול"ל קרבו ימיה למות.

תשובה

אותיות הן אין להם זוג. כיצד, ט"א הרי עשרה, ב"ח הרי עשרה, ג"ז הרי עשרה, ד"ו הרי עשרה, ה' אין לה זוג. נ' אין לה זוג. כיצד, י"ץ הרי מאה, כ"ף הרי ק', ל"ע מ"ס הרי ק', נ' אין לה זוג, כך אתה משה אין לך זוג, דכתיב (להלן לו י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ולכך קרבו ימיה למות ובחרתיך בחלקי. (הרא"ש, דעת זקנים – דבר"ט ו).

א"נ אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע בהן קלסתיך שנאמר (דברים י) הן לי-הנה א-להיך השמים ושמי השמים, בהן אתה גוזר עלי מיתה? משל למה הדבר דומה למלך, שהיה לו שר גדול שהוא אוהבו ביותר וראה אותו שר חרב נאה אין כמותה, אמר ראויה זו למלך מה עשה, קנאה ונתנה למלך, אמר המלך יתיוזו בה את ראשו? כך אמר משה, רבש"ע במנחה שהבאתי לך אתה מקטרגני בה? אמר לו אני אעשה לך לקורת רוח, מיד בא אליו הדיבור מאת הש"י ואמר הנה שכב עם אבתיך, אין לשון הנה אלא קורת רוח. ועוד יכלול הן קרבו ימיה למות הגיע שמשך לערוב ובאה ממשלת הלבנה, וזה ירמוז למדרגת משה ולמדרגת יהושע שזאת נמשלת לחמה וזאת ללבנה, וזהו שאמר לו הקב"ה (דברים לא זז) הנה שכב עם אבתיך וקם, כלומר אע"פ שאתה שוכב עם אבותיך הכה שלך שממש מעלת נבואתך הרי הוא קיים ועומד, שיאיר ללבנה, כשם שהשמש ששוקע אינו שוקע אלא להאיר ללבנה, וזהו לשון ואצונו, כי המצוה היא תורה שבעל פה והוא כח הלבנה, ועל כן אמר ואצונו, אשפיע כחי בלבנה. (רבינו בחיי בשם המדרש)

שאלה

פי ידעתי אחרי מותי פי השקחת משחתו וסרתם מן הדרך אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים פי תעשו את הרע בעיני י-הנה להכעיסו במעשה ידיכם. (לא כט) מאחר וכתיב פי השקחת משחתו וסרתם מן הדרך אמאי חוזר וכותב פי תעשו את הרע בעיני י-הנה, והוי כפל לשון.

תשובה

איתא בגמרא (מכות יא.) קללת חכם – אפילו על תנאי היא באה. והנה כאן אמר משה רבינו וקראת אתכם הרעה ח"ו ואפילו דהיה רק על תנאי כמו שפתיח פי השקחת משחתו יש ח"ו מקום לחול על תנאי, על כן חזר ואמר פי תעשו את הרע בעיני י-הנה לשלול חשש זה. דבתנאי כפול לא אמרינן דחל קללת חכם על תנאי, לכך חזר ואמר רק בתנאי פי תעשו את הרע, אבל אם לא תעשו רע יחול עליכם רק ברכה. (פרדס שמאי)

שאלה

ניאמר אלהם בן מאה ופשימים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא. (לא ב) שאין תלמוד לומר 'היום', ומה תלמוד לומר 'היום' – היום מלאו ימי ושנותי. ללמדך שהקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום מחדש לחדש, שצאמר: 'את מספר ימיה אמלא'. (ר"ה יא.) לכאורה מ"ש מחודש לחודש הוא מיותר, דכיון דממלא מיום ליום ממילא הוא מחודש לחודש. ועוד איך אומר 'היום' מלאו ימי ושנותי' והוא עודנו חי, כי כיון דעודנו חי נמצא לא מלאו עדיין ימיו.

תשובה

אמנם לפעמים יצויר שהיום והחודש לא יהיו מכוונים בערך, וכגון אם בשעה שנולד היה זה החודש מלא ונולד ביום שלשים ובשנה שמת היה חסר ואז הוי יום השלשים הראשון לחודש הבא קמ"ל דממלא מחודש לחודש והיינו שמת ביום האחרון מאותו החודש אף שהוא יום התשעה ועשרים לחודש. (תורה תמימה) אמר 'את מספר ימיה אמלא' לומר קצבת הימים יהיו מלאים עד סוף היום כולו דאין היום נחשב מלא אלא עד סופו ולא אמרינן בזה מקצת היום ככולו, ולכן כיון שנפטר משה רבינו ע"ה ביום שבת בשעת מנחה כי לכן אומרים צדקתך במנחה וכנוכר בזוהר הקדוש, נמצא לא השלים את היום ההוא כולו, והכתוב אומר 'את מספר ימיה אמלא' שיהיה היום מלא והיינו עד סופו ממש! על כן מוכרח לומר דאותו היום שנפטר בו משה רבינו ע"ה אינו נחשב עם מספר ימים הקצובים כיון דאינו יום שלם, ולהכי מוכרח לומר הכי קאמר להו ביום השבת 'היום' מלאו ימי ושנותי רוצה לומר כבר מלאו מאתמול, כי היום הזה יפטר באמצעו דאינו נחשב בכלל קצבת הימים שלו אלא הוא יתר על הקצוב כיון דאינו יום שלם. (בניהו – ר"ה יא.) ונלף בגימטריא 'בו ביום' (66). כי באותו יום גם נולד וגם נפטר. (מדשן ביתך בשם קטורת סמים)

שאלה

הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ. (לא כח) מה הטעם דכתיב באזניהם. ועוד מהו את הדברים האלה.

תשובה

כאן רמז להם מה שאמרו חז"ל (מגילה ט.) מעשה בתלמי המלך שפינס שבועים ושנים זקנים והכניסן בשבועים ושנים בתיים ולא גילה להם על מה פינסן. ונכנס אצל כל אחד ואחד, ואמר להם: כתבו לי תורת משה רבכם. נמן הקדוש ברוך הוא בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולן לדעת אחת. וכתבו לו: 'א-להים ברא בראשית', ושינו י"ג מילים בתורה שהיו צריכים לשנותם על כרחם כדי שלא יוציאו לעז על התורה כדאיתא שם. לזה הקהילם משה ומסר להם הדברים באזניהם, וזהו הדברים האלה, והיו הדברים מסורים ממש עד שבאו בזמן תלמי ואמרום. (ש"ך עה"ת) ומה שפנס שבועים ושנים זקנים מאת ה' היתה זאת לסימן טוב להורות כי גובר חסדו יתברך, כי חסד [72] עולה ע"ב שגבר לעשות להם נס זה שיהיו כולם מתכוונים לדבר אחד, וגבר ישראל. (בן יהודה – מגילה ט.)

שאלה

הקהילו את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את י-הנה א-להיהם ושקרו לעשות את כל דברי התורה הזאת. (לא יב) מה הטעם דכתיב בכפל לשון למען ולמען, ולא כתיב למען ולמען? כמו שאמר בפסוק שאחרי זה ישמעו ולמדו.

תשובה

מאחר ונשים פטורות ממצוות תורה, דכתיב (דברים יא ט) ולמדתם אתם את בניכם דרשו חז"ל ולא בנותיכם, לכך חלק הכתוב שתי דרגות במצוה זו למען ולמען פירוש שישמעו מצוות התורה שחייבין הם לעשות שגם הנשים חייבות במצוות לא תעשה ובמצוות עשה שהזמן גרמא. אח"כ אמר כנגד האנשים בלבד ולמען ולמען? למדו שהוא תלמוד תורה. ולזה לא אמר למען ישמעו וילמדו, שאז היה נשמע ששניהם בעונש אחד. (אוה"ח)

שבועים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com לכתובת ניתן במייל